

פרופ. ברל מארק ז"ל

עם הסתלקותו של פרופ. ברל מארק אבד מייסודו של המכון היהודי ההיסטורי בוארשה ואחד מחוקרי השואה החשובים בימינו.

במשך שנים רבות הטביע ברל מארק את חותמו האישי על המכון ההיסטורי היהודי בוארשה. מאז שובו אחרי המלחמה מבריה"מ לפולין התקשר קשר אמיץ עם המפעל ההיסטורי הזה, שהנו למעשה מכון החקר היחידי לתולדות יהדות פולין שהושג מדה; במתח עבודה רב ערך, אסף, כתב ופירסם כתבים רבים. על אף מאור עיניו, שנפגם בעטייה של מחלה אכזרית, היה עד הסוף, בעקשנות ובהתמדה, נתון בכל לבו אל העבר הטראגי של העם.

המכון ההיסטורי היהודי בוארשה בהנהלתו של פרופ. ברל מארק, שימש כעין מרכז רוחני יהודי בזעיר אנפין בפולין העממית. גם בימים הקשים והחמורים ביותר לא חדל המכון מפעולתו, ואילו מארק אישית המשיך ללא הרף לטפח קשרים עם אישים ומוסדות ברחבי העולם היהודי.

חלקנו לא פעם, ולעתים קשה, על נוסח כתביו של מארק ותוכם. חיבוריו הרבים על מרד גיטו וארשה ועבודתו על התקוממות היהודים בגיטו ביאליסטוק הושפעו מרוחות וזרמים חולפים, אך מעל לכל מחלוקת הערכנו את המסירות הכנה, את החריצות הבלתי נלאית והלב היהודי החם והרגיש של אישיותו המקסימה והעשירה. ברל מארק ביקר פעמים אחדות בארץ, סייר בערים ובקיבוצים, רכש לו חוג ידידים נרחב ונטל עמו רשמים עמוקים מביקוריו אלה.

כל ימיו ניסה לגשר על פני עולמות. היה סוציאליסט אדוק ואת אמונתו בסוציאליזם ספג עוד בימי נעוריו, ועם זאת היה יהודי שורשי, שהתרפק על מכמני התרבות היהודית על רבדיה השונים. לבני דורו בארצות הסוציאליזם היה קשה מאוד לשמור אימונים לאמת חיים כזו ומכאן נבע גם הקרע הטראגי באישיותו ובדרך חייו של ברל מארק. הוא השתדל בכל כוחותיו, בתקופה של תהפוכות וזעזועים איתנים, לשרת את חזונו האוניברסלי ואת כורחצבתו היהודי.

ישראל גוטמן

Arendt, who uses an exaggerated objectivity towards the criminal Eichman, deals with the victims much more severely. She minimizes the value of Jewish self-defense activities, and the multitudes of victims are dealt with without any serious concern or understanding. She rejects the testimony of most of the survivors of the Holocaust because she rejects "emotionalism". The most serious section of Arendt's hypothesis is that area which deals with Jewish collaboration. The mention of Jewish collaboration is no new discovery on her part, though she does exaggerate the proportions of this collaboration. More serious than this though, is her assertion that Jewish collaboration was an active factor in the execution of the destruction process, and that it was one of the decisive factors in enabling the mass murder to be carried out.

Hannah Arendt isn't equipped with the necessary knowledge in order to make synthetic evaluations of such a sensitive and mystery filled period. She doesn't know the languages which the Jews of Eastern Europe wrote in, and therefore didn't learn her material from first hand sources. She builds her assumptions on the basis of accidentally collected material which came her way, or she turns towards the books of Heilberg and Reigltinger which are filled with many inaccuracies and weaknesses concerning the Jews.

The damage which the book has caused and the controversy which it has aroused is so great, because the author didn't direct it towards the small audience which knows about the period from serious and well-based sources, but she succeeded, thanks to the sensational background, to reach many who have no preparation, and no critical approach, who learned about these things from the distorted view of Arendt.

In memory of those who are no longer with us:

Words of appreciation for the personality and historical activities of the late Dr. A. L. Kubovy, and late Prof. Beryl Mark.

FROM THE ARGUMENTS OF THE JUDGES FROM THE GANIA LEVY
PRIZE, WHICH WAS AWARDED TO "MORESHET"

..."Moreshet" is today the only magazine in Israel, appearing on a regular basis, which is dedicated to research on the period of the Holocaust, its causes and its history. The 5 issues which have appeared up to this point, reveal a broad, and in part previously unknown picture of the darkest period in the history of our people. Sections of